

ПОБУНА У ИЗРАЕЛСКОЈ БРИГАДИ „ГОЛАНИ“

ТРАУМЕ ДРУГОГ ЛИБАНСКОГ РАТА

Као конкретан разлог побуне, војници 51. батаљона бригаде „Голани“ означили су самовољу новог команданта и незадовољавајући однос војске према учесницима у јулском рату са Хезболахом, сукобу који је управо ових дана добио и званичан назив Други либански рат. Међутим, сваком ко познаје израелске прилике јасно је да је с том побуном траума изазвана јулским ратом са врхова друштва стигла и до сада најпоузданијег друштвеног сегмента – војске.

Побуна о којој је реч није се збила на већ тридесет година спорној висоравни, него на крајњем југу Израела, у пустињи Негев, у коју се под притиском цена грађевинског земљишта, цивилног друштва и потребе да се колонизује пустиња, полако измешта ју базе Цахала (Израелских одбрамбених снага).

На капију једне од тих база, намењену обуци у копненом ратовању, Це’елим, у четвртак, 1. марта ове године нахрупило је стотинак војника 51. батаљона елитне пешадијске бригаде „Голани“ и напустило базу. Гневним војницима, који су се ветровитим, песком завејаним путем запутили ка престоници Негева, Бер-Шеви (месту библијских „Седам извора“), у сусрет је дошао командант бригаде, пуковник Тамир Јидал, и убедио их да се врате у базу, где је потом дуго разговарао са њима. Већ у понедељак, једанаест војника је било у притвору, а седморици је забрањен излаз из базе.

■ УДАР ЈАВНОСТИ

За конкретан разлог побуне, војници 51. батаљона (чија је трећа чета, занимљиво, младих војника, повела буну) означили су самовољу новог команданта батаљона, потпуковника Давида Зинија, и незадовољавајући однос војске према војницима који су учествовали у јулском рату са Хезболахом, сукобу који је управо ових дана добио и званичан назив Други либански рат. Међутим, сваком ко познаје израелске прилике јасно је да је с том побуном, траума изазвана јулским ратом, са врхова друштва стигла и до сада најпоузданијег друштвеног сегмента, војске.

Иако је израелска војска под ударом јавности још откако су се Израелци пробудили из уљуљканости после Јом Кипурског рата 1973, радикална критичка акција се до сада смела предузимати само на цивилној страни – било да су то стихови Давида Гефена или масов-

не демонстрације после масакра у Сабри и Шатили. Случај пуковника Елија Гева, који је због страха од сопствених губитака одбио да поведе своју оклопну бригаду у Бејрут 1982, остао је изузетак, у сећању већине Израелаца, ипак, изражен речима Гевиног команданта, генерала Рафаела Етана: “Направио је много штете себично истерујући свој лични интерес. Касније сам сазнао да је Гева такође престао да се брине за своје војнике и да је изгубио њихово поштовање”.

Сва збивања у израелској војсци после Јом Кипурског рата пропратила је озбиљна аналитичка расправа и у војсци и у друштву.

НАЈПОЖЕЉНИЈА ЈЕДИНИЦА

И поред губитака које је имала у тешким окршајима са Хезболахом, на једно место у бригади “Голани” конкуришу три регрута, чинећи је најпожељнијом јединицом у израелској војсци. То је још једна специфичност израелског друштва: погибија неколицине инжењераца из бригаде “Гивати” у Гази, маја 2004. године (међу њима и Новосађанина Жељка Мрвице), дуго је управо ту некадашњу бригаду морнарничке пешадије држала на врху листе жеља израелских регрута.

Тако су операције “Бабилон” (бомбардовање ирачког нуклеарног реактора 1981) и “Мир за Галилеју” – Први либански рат – биле знак одговора на кризу, реч која на грчком значи суд, али и прилику. Нема сумње да ће тако бити и са побуном у “Голани”, чије прве анализе већ стижу до јавности.

За почетак, низ начелника генералштаба израслих из оклопно-механизованих јединица, после 1973. сменили су махом падобранци, све док Моше Ја’алона није заменио први, а судећи по општем расположењу и последњи пилот – Дан Халуц. Ако се зна да је Габи Ашкенази, који је пре месец дана наследио Халуца, бивши командант бригаде “Голани”, као што је и његов заменик Моше Каплински, те командујући официри Северне и Централне команде генерали Јаир Навех и Гади Ајзенкот, побуна 51. батаљона изгледа као да излази ван пуког односа војник–официр.

САМОВОЉА КОМАНДАНТА

“Присуствујемо ли голанизацији израелске војске?” – већ се питају аналитичари. А чињеница да је спорни потпуковник Зини у бригаду дошао из специјалне генералштабне јединице 269. – “Сајерет маткал” и оптужба да је, у грубим цртама, презрео укоренење традиције једне од најстаријих јединица израелске војске, као да говоре у прилог томе. “Зини је унео нова правила и праксу” – рекао је војник који је учествовао у побуни. “Он није поницао у бригади и када је дошао, избацио је све наше традиције и није га била бригаа што је то био начин на који су се ствари радиле деценијама”. (Слична је напетост забележена у америчкој 10. брдској дивизији, када је њеном бригадом на Косову и Метохији командовао генерал Кејт М. Хјубер, поницао у Зеленим береткама).

Тако гледано, зар је онда чудно што се и обичан војник из бригаде “Голани” осећа важнијим уколико је сигуран да ће његово истрајавање на “бригадним традицијама” наићи на разумевање у врху Генералштаба? Поготово што је штафета власти коначно преузета од највећег конкурента – падобранца, некада симбола ашкенаске, европске јеврејске елите, који су често гледали одозго на брдску бригаду попуњену својом афричком и азијском браћом, Сефардима и Мизрахијима: “Сва памет из ове бригаде је отишла падобранцима,” рекао ми је један њен бивши припадник, иначе Американца, “Ми смо ти овакви” – и рукама “направио” коњске амове око своје главе. Превласт

команданата који имају искуство са северним фронтом говори и о томе да је север – од Либана и Сирије па до Ирана, тежиште израелског стратешког интереса.

Но, источно порекло људства је утицало и на то да у “Голани” после основне пешадијске обуке, војници официре осповљавају искључиво личним именом, да се пева за трезлом и на обуци и да “старе куке” имају јасно одређене повластице. Истини за вољу, бригада је крварећи од Египта до Либана вишеструко заслужила свој симбол – зелену маслину укоренењу у песковито тло Израела, као и смеђу беретку коју је за рачун бригаде из Ентебеа 1976. донела бригадна извиђачка чета. Сматрана достојним конкурентом осталим израелским специјалним јединицама, “Палсар Голани” их, у ствари, редовно побеђује у годишњем антитерористичком такмичењу. Као таква из себе је изнедрила још неколико специјализованих јединица, недавно обједињених у четврти, специјални, батаљон бригаде. (Као и америчка армија, израелска војска сада има на сваку бригаду по један специјални батаљон.)

Конечно, лична пожртвованост је у традицији те бригаде. “Голани” је 1973, уз 7. бригаду и оклопну бригаду “Барак”, дочекала пет сиријских дивизија на Голанској висоравни и сачувала толико снаге да је у завршном ударцу педесет и један војник ту оставио кости и да је још стотину рањено, заузимајући поново Хермон – међу тих стотину били су команданти бригаде и наступајућег батаљона, а војнике је на врх извео бригадни оперативац.

Неколико дана касније млади наредник бригаде “Голани”, говорорећи са тешким источњачким акцентом, испричао је, на израелској телевизији, историју битке. “Речено нам је да Хермонска гора представља очи државе Израела, и ми смо знали да морамо да је заузмемо, колика год цена била”.

Копија бункера са Хермона налази се данас на брдашцету у Горњој Галилеји, које је претворено у меморијал бригаде. Унутар бункера посетиоца чекају полице са албумом за сваког погинулог војника.

СПРЕМНОСТ НА ЖРТВУ

Спремност на жртву потврдила се и у Либану 2006. године. Само у Бинт Џбаилу, 26. јула, 51. батаљон је изгубио осам војника, укључујући и заменика команданта, мајора Роја Клајна, који се бацио на ручну бомбу да заштити друге војнике. Још седам војника из бригаде “Голани” је погинуло у том рату. Камарадерија је ту покзала и своју лошу страну: војници су од августа редом тражили да причају са психологом, и отезање са траженим разговорима био је један од главних разлога бунта. Када су се жалили, било им је речено: “Ако имате проблема, идите!” То су биле магичне речи за бригаду у којој је револт, на крају крајева, такође традиција. “Било је много побуна у бригади ‘Голани’”, каже Арије Јицхаки, војни историчар. Деведесетих, две чете су напустиле своје положаје и отишле кући; 2004. талас одбијања послушности заплуснуо је израелску војску уочи евакуисања насељеника у Гази; коначно, априла 2006. двадесет и пет војника напустило је базу код Метуле, јер је командант хтео да отера неке њихове другове из батаљона.

Остаје да видимо хоће ли израелска војска и израелско друштво на најновији изазов одговорити једнако као после октобарског рата 1973. “Никад више!” – та крилатица је управо тада постала идеја водиља Израела, а војници су почели обавезно да се посећују Музеј холокауста Јад Вашем у Јерусалиму. Разлога да се погледа у себе и око себе и нађе начина за преображај има сасвим

довољно, а ни последице неће бити мање свепожимајуће. Не само због свеприсутних Си-Ен-Ена или Ал-Џазире; Танах (оно што је за хришћане Библија), коју сваки израелски војник добија уз пушку на заклетви, говорила је у глобалним терминима много раније. ■

Јован ЂУЛИБРК